

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

GERMANY CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
SCIENCE, ENGINEERING AND
TECHNOLOGY**

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi digital object
identifier

eoconf.com - from 2024

INTERNATIONAL CONFERENCE ON SCIENCE, ENGINEERING AND TECHNOLOGY:
a collection scientific works of the International scientific conference –
Gamburg, Germany, 2025 Issue 6

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian, Spanish,

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference « **INTERNATIONAL CONFERENCE ON SCIENCE, ENGINEERING AND TECHNOLOGY** ». Which took place in Gamburg, 2025.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

Pirimqul Qodirovning “Yulduzli Tunlar” Asarida O'xshatishlarning Qo'llanishi

Hojiqurbonova Rayhona Qudratillo qizi

Farg'ona davlat universiteti 1-kurs talabasi

Ilmiy rahbar: **M.Qurbonova** f.f.f.d (PhD)

Annotatsiya: Maqolada atoqli o'zbek yozuvchisi Pirimqul Qodirovning “Yulduzli tunlar” romanida qo'llangan o'xshatishlarning o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Asarda o'xshatishlar orqali Boburning ichki dunyosi, shoirlik iste'dodi va insonparvarlik fazilatlari yanada yorqin tasvirlanganligi ko'rsatib o'tiladi. Ushbu badiiy vositalar kitobxon qalbida chuqur taassurot uyg'otib, asarning ta'sirchanligini oshirganligi yoritilgan.

Abstract: In this article, the role and significance of similes used in the novel “Yulduzli tunlar” (“Starry nights”) by the prominent Uzbek writer Pirimqul Qodirov are analyzed. The study highlights how similes vividly depict Babur's inner world, poetic talent and humanistic qualities. These artistic devices create a deep impression on the reader and enhance the emotional impact of the work.

Kalit so'zlar: o'xshatish, yulduz, tun, osmon, vatan, Andijon, Bobur.

Keywords: simile, star, night, sky, homeland, Andijan, Babur.

Adabiyot inson qalbining eng nozik tuyg'ularini, kechinmalarini va orzularini ifoda etuvchi san'at turlaridan biridir. Har bir yozuvchi o'z asari orqali inson ruhiyatiga yo'l ochadi, xalqining tarixini, taqdirini ifoda etadi. Badiiy tasvir vositalaridan biri bo'lgan o'xshatish esa adabiy asarning yuragi sanaladi. O'xshatish – bu ikki narsa yoki hodisani o'xshashlik jihatidan taqqoslab, obrazli tasvir yaratish san'atidir. Yozuvchi o'xshatishlar orqali o'z fikrini yanada ifodali va ta'sirchan tarzda kitobxonlarga yetkazadi. O'xshatish badiiy matnga ruh, joziba va chuqur ma'no beradi. Pirimqul Qodirov o'zining “Yulduzli tunlar” romanida o'xshatishlarni mohirona qo'llagan. Uning o'xshatishlari orqali biz nafaqat Boburning shaxsiyatini, balki uning ichki dunyosini ham his eta olamiz.

Pirimqul Qodirov (1928-2010) o'zbek adabiyotining yirik vakillaridan biri, yozuvchi, olim va adabiyotshunos sifatida o'zbek madaniyatida chuqur iz qoldirgan ijodkor. U Tojikistonning O'ratepa shahrida tug'ilgan. Toshkent davlat universitetining filologiya fakultetini tamomlagan. U o'z ijodida tarixiy shaxslar hayoti, millat taqdiri, insonning ruhiy dunyosi va ma'naviy qadriyatlarini yoritgan. Pirimqul Qodirov “Avlodlar dovoni”, “Humoyun va Akbar”, “Amir Temur siymosi” kabi romanlar orqali xalqimiz tarixini badiiy tarzda ochib bergan. Yozuvchining eng mashhur asarlaridan biri – “Yulduzli tunlar” bo'lib, u bu romanda Bobur siymosini nafaqat tarixiy shaxs, balki buyuk shoir sifatida ko'rsatadi. Ijodkor voqealarni tarixiy faktlarni inkor etmagan holda, insoniy tuyg'ular orqali ifoda etadi. Shu sababdan uning asarlari ilmiylik va badiiylik uyg'unligining yorqin namunasi hisoblanadi.

“Yulduzli tunlar” – bu faqat tarixiy roman emas, balki bir vaqtda ham shoir, ham sarkarda va adolatli hukmdor bo’la olgan insonning ichki kechinmalarini aks ettiruvchi falsafiy asardir. Unda Zahiriddin Muhammad Boburning hayoti, muhabbati va vatandan uzoqda o’tgan og’ir yillari tasvirlanadi. Roman ilk bor 1978-yilda chop etilgan va shu vaqtdan buyon kitobxonlarning sevimli asarlaridan biri bo’lib kelmoqda. Adabiyotshunos olim Ozod Sharafiddinov bu asar haqida shunday degan edi:

“Yulduzli tunlar – tarixiy roman bo’lish bilan birga inson qalbining dostonidir. Bobur siymosida insoniylik va umidning qudrati mujassam”. Yozuvchi romanda qo’llagan o’xshatishlar orqali asar qahramonlarining ruhiy holati, o’y-hayollari tasvir etilgan. O’xshatishlar nafaqat voqeani jonlantiradi, balki o’quvchiga insonlarning ruhan qanday hodisalarni boshdan kechirayotganini yanada yaxshiroq anglash uchun imkon yaratadi.

Masalan, adib Boburning yuragidagi dardni shunday ta’riflaydi:

“Boburning yuragi kuylayotgan tor kabi titrar edi – har bir zarbada orzular, armonlar yangrar edi”. Bu o’xshatish Boburning ichki iztiroblarini va ruhiy nozikligini chuqur ochib beradi. Yurakni torga o’xshatish – bu his-tuyg’u va musiqaning birlashuvidir. Shuningdek, yana bir o’rindagi o’xshatishda Boburning ichki sovuqligi, qayg’usi ifodalanadi: “Ko’ngli muzlagan ko’lga o’xshar edi”. “Uning orzulari yulduzlardek uzoq, ammo porloq edi”. Bu o’xshatish esa asar nomi bilan uyg’un bo’lib orzularning abadiyligini bildiradi. “Bobur Hindistonda osmonga tikilib, bu yerdan osmon xuddi Andijondagidek ko’rinar ekan – deydi”. Mazkur o’xshatish orqali yozuvchi Boburning vatanga bo’lgan sog’inchini tasvirlaydi. Osmon har yerda bir xil, ammo yurak faqat vatanda xotirjam bo’ladi. Yana bir joyda yozuvchi uning xalqini sevishini, sadoqatini quyidagi so’zlar bilan ifoda etadi: “U yurti uchun yonayotgan shanga o’xshar edi – boshqalar uchun yonib, özini kuydirar edi”. Bu uning qanchalik vatanparvar va fidoyi inson bo’lganligining dalilidir.

Pirimqul Qodirovning “Yulduzli tunlar” romani ko’plab kitobxonlar yuragida o’chmas iz qoldirgan asardir. Uning bunday nomlanishi ham bejiz emas. Yulduzli tunlar faqatgina tunlar emas, balki insonning butun umridir. Yulduz – orzu, nur, ezgulik demakdir. Tun esa g’am-qayg’u, qorong’ulik ramzi hisoblanadi. Ammo Boburning tunlari yulduzli, chunki u qiyin vaziyatda qolganda ham o’z umidini yo’qotmagan. Tundagi yulduzlar unga ilhom, sokinlik va tinchlik bag’ishlagan. Shuningdek, adibning keyingi asari “Avlodlar dovoni” ni ham “Yulduzli tunlar” ning mantiqiy davomi deb atash mumkin. Chunki bu asarda Bobur yozib qoldirgan “Boburnoma” asaridagi ma’naviy va amaliy merosni uning avlodlari davom ettirganligi tasvirlanadi. Bu ikki asar bir-birini to’ldirib o’zbek xalqining tarixiy o’tmishi va ma’naviy uyg’onish yo’lini yoritadi.

Adabiyotlar:

1. Pirimqul Qodirov. Yulduzli tunlar. – Toshkent: G’afur G’ulom nomidagi adabiyot va san’at nashriyoti, 1978.
2. Pirimqul Qodirov. Avlodlar dovoni. – Toshkent: Sharq nashriyoti, 1993.